UDK 821.163.6.09-32Prežihov V.
Gregor Kocijan
Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

O »PREOBRATU« LAHKO GOVORIMO ŽE OB KUHARJEVIH *POVESTIH*

S Prežihovo zbirko *Povesti* (1925) se v slovenski kratki pripovedni prozi začenja novi realizem, kar se zdi ustreznejše poimenovanje te idejno-slogovne usmeritve, kot je uveljavljeni termin socialni realizem.

Ključne besede: socialni realizem, novi realizem, proletarska književnost, Prežihov Voranc

Lovro Kuhar's short prose collection *Povesti* (1925) stands at the beginning of Slovene Social Realism, for which the term New Realism seems to be more appropriate.

Keywords: Social Realism, New Realism, proletarian literature, Prežihov Voranc

Leta 1938 je Anton Ocvirk zapisal: »Preenostranski, v subjektivni kaos zamaknjeni modernizem se je moral docela umakniti živim problemom neposredne sedanjosti. Značilen primer tega preobrata predstavlja knjiga "Sedem mladih slovenskih pisateljev".« Z izrazom »preobrat« je bil mišljen prehod od subjektivističnih smeri (simbolizem, ekspresionizem idr.) v pripovedništvu in književnosti sploh k stvarnejšemu upovedovanju. Ocvirk je med značilnostmi »preobrata« navedel: usmeritev »v novo, socialno stvarnost, v doumevanje tega, kar je v tesni zvezi z vitalnimi vprašanji današnjega človeka« (Ocvirk 1938: 597). Po mojem je beseda »preobrat« (za kar v sklepu razprave predlagam ustreznejše ime) primerna že ob Kuharjevih *Povestih* iz leta 1925. Zbirka je bila v tistem času domala prezrta in tudi pozneje je bila kar pozabljena. Na to je v uvodni besedi Prežihove zbirke *Samorastniki* (1940) opozoril Josip Vidmar: »Prežihov Voranc vendar ni popolnoma nov človek v naši književnosti, četudi je ostal pri svojem začetku malodane neopažen« (Vidmar 1951: 404). Enako je pozneje menila Marja Boršnik*:* »Leta 1925 objavi Lovro Kuhar svojo prvo, v osrednji javnosti precej neopaženo knjigo realističnih *Povesti*« (Boršnik 1963: 100). Tako mnenje je ob iskanju vzrokov za neopaznost izrekla še vrsta literarnih zgodovinarjev, npr. Anton Slodnjak, Jože Koruza, Franc Zadravec idr. Miran Hladnik je glede neodmevnosti prve Kuharjeve knjige menil, da je bila preuranjena, »socialni realizem je namreč postal aktualen šele v tridesetih letih skozi publicistiko mlajših levičarskih avtorjev, zlasti Iva Brnčića« (Hladnik 1993: 45).

Kuharja so glede na snovno-motivne in sporočilne značilnosti od vsega začetka uvrščali med t. i. proletarske pripovednike. K tej skupini so ga prištevali tudi zaradi njegove samorastniške leposlovne in življenjske poti, ki ni temeljila na višji formalni izšolanosti. Mogoče je domnevati, da zato ni bil deležen večje pozornosti, prej so ga podcenjevali. Literarna javnost mu v tej zgodnji fazi njegovega pripovednega razvoja ni pripisovala kakršne koli vloge pri uvajanju novorealističnega pripovedništva.

Odsev takega pogleda na mladega samorastniškega pisatelja je bil kljub navidezni dobrohotnosti viden tudi v poročilih o njegovih *Povestih*.[1]

Lovro Kuhar je v prvi samostojni knjigi s premalo izrazitim in preskromnim naslovom[2] dostojno in kakovostno predstavil dotedanje svoje pripovedništvo. V zbirko je vključil pet pripovedi: štiri kratke – Baraba (1912), Za delom (1914), Borba (1921), Obračun (1921/1922) – in krajšo srednje dolgo pripoved Tadej pl. Spobijan (1913). Iz zadnjega časa sta bili dve kratki pripovedi, preostale so bile iz zgodnejših let pisanja. Mogoče bi bilo govoriti o svojevrstnem prerezu dotedanjega Kuharjevega pripovedništva. Pri tem se nehote vprašamo, zakaj v zbirko ni sprejel najnovejši kratki pripovedi, tj. Dekle z mandolino in V strugi (objavljeni sta bili v časopisu *Pod lipo* 1924). Za prvo in za drugo je mogoče trditi, da sta dovolj zanimivi in kakovostni.

S Tadejem pl. Spobijanom je Kuhar začel vrsto krajših srednje dolgih pripovedi. Sem spadajo Sektor št. 5 (objavljena leta 1926 in 1927) in pripovedi, ki jih je objavljal od leta 1935 dalje, nato pa uvrstil v zbirko *Samorastniki* (1940): Boj na požiralniku, Jirs in Bauh, Ljubezen na odoru in Samorastniki. Motivno in slogovno se Tadej pl. Spobijan veže na pripovedi Baraba in Za delom, o katerih sem zapisal:

> »Kuharjeva mladostna pripoved kaže, da je sicer ubral izvožene poti realističnega načina pisanja, toda obenem je nesporno, da je njegov mimezis drugačen, bolj neposreden, neselekcioniran; samosvojost se kaže v označitvah oseb, v dialogu, v sestavi pripovedi in idejni izpeljavi. Modelsko se je pisatelj naslonil na tradicijo, zlasti kompozicijsko plat (začetniške težave) pa je v mnogih primerih uresničeval nekoliko ohlapno, zaradi tega trpi estetska učinkovitost pripovedi. Pripoved Baraba, ki jo je pozneje uvrstil v zbirko *Povesti* (1925), je na svoj način povzemala dotedanje značilnosti Kuharjevega pisanja. Snovno in motivno zajema iz istih izvirov kot vsa njegova mladostna proza; kaže značilno epski ustroj, ki ga tudi dotlej ni bilo mogoče spregledati; človeka dojema v njegovi prvinskosti in skuša razumeti njegovo ravnanje; podoba ljudi, okolja, predmetnega sveta je zvesto umerjena po podobi stvarnosti, vendar ga to ne ovira, da ne bi ljudi doživljal zelo osebno, prizadeto. Baraba se od do tedaj objavljenega razlikuje po bolj izbrušeni označitvi oseb, jezikovnostilni uglajenosti in pripovedni sugestivnosti. Ob tem, ko povzema značilnosti mladostne ustvarjalnosti, jo hkrati tudi že presega. Med bolj reportažno-etnološko-feljtonistične zapise bi šteli v *Domačem prijatelju* (1912–1914) objavljene štiri spise pod skupnim naslovom Iz našega življenja, ki se dotikajo kmečkega sveta.« (Kocijan 1996: 163–64)

Kuhar je v *Ljubljanski zvon* vstopil v letu 1913 (prej je večinoma objavljal v *Domačem prijatelju*) s Tadejem pl. Spobijanom, kratka pripoved Za delom v *Ljubljanskem zvonu* 1914 pa je že z naslovom povedala, da gre za delo, brezposelnost, za boj za vsakdanji kos kruha. Lokacijsko je segel v Trst, kjer delavci pred tovarno čakajo, da bi dobili delo. Zaledje je avtobigrafsko, med čakajočimi je tudi prvoosebni

---

[1] Poznamo tri zapise, ki so poročali o knjigi: A. K. (Anton Kristan) je v junijski št. 1925, na str. 93–94 revije *Pod lipo* najavil zbirko; -čič (verjetno Mile Klopčič) je v *Delavsko-kmetskem listu* 1925 na str. 2–3 nekaj več napisal o proletarski književnosti in tja uvrstil Kuharjeve pripovedi; Kocjan (Fran Albreht) pa je objavil kratko poročilo v *Ljubljanskem zvonu* 1926, str. 310 (prim. Druškovič-Koruza 1962: 506–09).

[2] Urednik Kuharjeve zbirke *Povesti* pri Zadružni založbi Fran Albreht očitno pisatelju ni svetoval, da bi si izbral slikovitejši naslov.

pripovedovalec. Pripoved se konča v negotovosti, vendar ostaja upanje za jutrišnji dan. Pripovedovanje je dramatično napeto v začetku, nato se z vse manjšim upanjem umirja. V kratkoproznem modelu je pisatelj ostajal v okviru že znanega, prav tako je v ospredju mimezis stvarnega življenja. Malo več se ukvarja s psihologijo delavske množice, ki nastopa pred tovarno*:* pri ljudeh opaža zavist, škodoželjnost, celo sovraštvo, vse je porojeno iz stiske, ki jo v ljudeh povzroča socialna krivičnost. Kuhar se giblje v smeri novega realizma. Jasno je videti, da se je povsem usmeril v epskost in da ga cankarjanska lirskost ni privlačila. To je nazorno videti tudi v kratki pripovedi Borba (LZ 1921; 7400 besed), ki jo zaznamujejo lastnosti, značilne za novi realizem. Marja Boršnik je pisala o razliki med klasičnim in modernim realizmom. To drugo ime je kot delovno poimenovanje namenila pojavom novega realizma v najrazličnejših variantah v tridesetih letih. Ob obravnavanju pomembnejših pisateljev, ki so bili rojeni v devetdesetih letih 19. stoletja, je omenjala tudi Lovra Kuharja. Za te pisatelje je trdila, da so ostajali »vsaj do dvajsetih let zvesti "modernistično-realistični" tradiciji, le Kuhar gre že skoraj od početka ne le idejno, marveč tudi stilno povsem ločeno, gorkijevsko pot« (Boršnik 1963: 91).

V dotedanjem Kuharjevem pisanju so bile opazne poteze avtobiografskosti, ki jih spremlja prvoosebno pripovedovanje (čeprav je jasno, da prvoosebnost še ni sama po sebi znak avtobiografskosti), dejstva iz njegovega življenja so izpričana (prim. Druškovič-Koruza 1962: 512–15, 517). Pri tem so mišljeni njegov kmečko-proletarski izvor, revščina in boj za zemljo. Pred bralcem se zvrsti stvarno dogajanje iz življenja kmečke družine (njegove!). Tako se v *Povestih* iz delavskega okolja seli v kmečko. V pripovedi sta v ospredju spominjanje na pripovedovalčevo otroštvo in porajanje mladostnega spoznanja o življenju in svetu. Temu je ustrezna tudi naštevalna sestava pripovedi, ki upoveduje časovno ne tesno povezane dogodke, jih tako rekoč nabira v venec, ki se na koncu strne v zgodbeno zaokroženost. Te posamezne delce pripovedi (ustrezno bi bilo poimenovanje »temeljne pripovedne enote«, prim. Kmecl 1975: 57) skoraj po pravilu začenja s časovnimi prislovi: *nekoč, kmalu, včasih, takrat, zelo zgodaj* ipd. in ustreznimi sintagmami: *ko sem bil star enajst let, po dolgih letih, v teku let* itd. Časovnost je razpršena, medtem ko je prostorsko pripoved enotna; vse se dogaja v približno istem kmečko-vaškem okolju. Skladno s kompozicijo je tudi fabula posledično manj strnjena, je fragmentarizirana, čeprav je dosledno povezana z dominantno sporočilno rdečo nitjo, tj. s hrepenenjem po svojem lastnem koščku obdelovalne zemlje. To bi namreč družino odtrgalo od veleposestniškega gospostva in najemniške odvisnosti ter omogočilo, da si sama reže svoj tanek kos kruha. Na koncu pripovedi se to tudi zgodi. »In res! Po dolgih letih se je to zgodilo. Čisto blizu v soseščini je kupil [oče] zemljo s hišo in gozdom, vse skupaj majhno in siromašno, da smo mogli le par glav govedi rediti, a njemu, očetu, se je zdelo vse zelo sijajno.« Posebno pozornost v pripovedi zbuja podoba očeta, ki ni niti malo idealizirana in s katero pisatelj razodeva svoje trpko spoznanje o dveh vrstah ljudi v družbi: o enih, ki gospodujejo, in drugih, ki so sužnji.

Pisatelj, ki je šel po poti realistične usmeritve, je uveljavil vrsto invariantnih lastnosti kratke proze, opaznejšo variantnost pa je mogoče videti v kompoziciji in ustroju fabule, a je tudi to skladno z realističnim modelom kratke proze. Podobno kot že v prejšnjih pripovedih je tudi v tej od ubeseditvenih načinov največ posegal po

dialogu, ki ni samo spodbujevalec pripovedne dinamike, marveč nosilec spoznavnih značilnosti; poleg tega je pisatelju blizu deskripcija predmetne stvarnosti, medtem ko se dosti manj ukvarja z naracijo in neposredno karakterizacijo. Ni se zgledoval pri takratnih novih slogovnih usmeritvah, npr. pri ekspresionizmu. V kratkih pripovedih in seveda v Borbi je Kuhar uresničeval svojo varianto realističnega kratkoproznega modela, in to že z mnogimi znaki novorealističnosti. Tako je v ospredje postavljal socialno problematiko, boj z revščino in socialno zapostavljenost ter krivičnost družbenega reda; vse skupaj je močno izzvenevalo v želji, hotenju, zahtevi po spreminjanju družbenega reda. Pomeni, da je tudi njegova kratka pripoved tlakovala pot slovenskemu pripovedništvu v novi realizem.

V Kuharjevih zgodnjih pripovedih (in tudi pozneje) so opazne tako naturalistične kot ekspresionistične izrazno-motivne značilnosti, vendar je treba ugotoviti, da ni sledil historičnim stilno-nazorskim literarnim smerem oz. strujam, marveč je omenjene značilnosti treba razumeti kot »ahistorične formalno-stilne abstrakcije« (Kos 1987: 225). Te lastnosti moramo pripisati njegovi ustvarjalni domišljiji in eruptivnosti, ki sta pogosto izbruhnili ob bizarnih pojavih in osebah, zvezanih s ponižujočim socialnim položajem in brezpravnostjo. Pisatelj se je ob tem izrazil s podobnimi sredstvi, kot jih bilo mogoče videti v naturalizmu, zlasti pa v ekspresionistični usmeritvi, in sicer manj v metaforiki, bolj v groteskności (o tem prim. razprave Franca Zadravca, Jožeta Pogačnika, Silvije Borovnik, Mirana Hladnika, Bojane Verdinek idr.). Nekaj podobnega je menil Josip Vidmar, ki je taka svoja opažanja izrazil ob *Samorastnikih*, a je to mogoče prenesti tudi na zgodnejše Kuharjevo pisanje; svoje mnenje je strnil v ugotovitev, da »se vse, kar poprime njegova roka, nekako samo po sebi spremeni v pojav nenavadnih in silnih dimenzij« (Vidmar 1951: 409).

Kuhar je že na tej stopnji pisateljskega razvoja po svoje ustvarjalno nadaljeval s kersnikovsko pripovedno slikovitostjo kmečke tematike, zlasti socialne in človeško tragične, in pri tem uporabil eno od variant realistične kratke pripovedi. Snovno-motivno je pripovedi prepojil z doživljajsko pristnimi, delno avtobiografskimi značilnostmi in obenem poudaril socialno krivičnost. In drugo: čeprav izrazno ni sledil Cankarju, je pa šel po njegovi poti v sporočilnosti o sodobni družbi in sprejemal njegove poglede na prihodnost. Cankar je to v glavnem upovedoval s satiro in karikaturo ter na simbolni ravni, Kuhar pa s podobo doživetega stvarnega sveta in s pogledom na vsakdanjik, kot ga je doživljal. V bistvu je združil Kersnikovo pripovedno izročilo in Cankarjevo sporočilnost ter oboje aktualiziral v smeri novega realizma, torej svojega časa. pozneje tudi v svojih daljših pripovedih in romanih.

Kratka pripoved Obračun (*Kres* 1921/22; 3000 besed) se v marsičem dotika podobne teme – gre za odpuščanje z dela in brezposelnost – kot v pripovedi Za delom in še v nekaj zgodnjih pripovedih. Pripoveduje o odpuščenem delavcu s simbolnim imenom Pravica, kako se otepa človeka, ki mu je dolžan nekaj denarja za prehrano. V bistvu sta oba žrtev družbene krivičnosti, ki zlasti delavcu Pravici jemlje pravico do dela in ga sili v sovražnost in surovost do upnika. Dramatična napetost se sproža v konfliktni situaciji, ki jo slikovito upoveduje dialog. Odpuščeni delavec, ki je prvoosebni pripovedovalec, je opazovalec in obenem žrtev krivičnega družbenega reda.

Pisatelj v zbirko ni uvrstil dveh novejši pripovedi, in sicer Dekleta z mandolino in V strugi. Prva (3900 besed) daje vtis doživljajsko-razpoloženjskega utrinka ob

bivanju v ječi in hrepenenju po svobodi. V tem je Kuhar predhodnik Cirila Kosmača in njegovih kratkih pripovedi z motivom iz jetniškega življenja, od Božične noči v ječi (1931/1932) do Gosenice (1936). Mogoče je bil vzrok, zakaj pripovedi ni uvrstil v *Povesti*, v rahli sentimentalnosti ob poslušanju mandoline, ki jo igra lepo dekle iz soseščine, ob zaljubljenosti vanjo, ob bezgovem grmu pod jetniškim oknom in ob pomladnem prebujanju narave. V tej pripovedi je močneje aktiviral spomin na vojna leta. Več kot očitno je, da je pripoved nekoliko odstopala od preostale produkcije, ki je bila v svojem pripovedovanju tesno pripeta na vsakdanjo kmečko-delavsko stvarnost.

Precej drugačna je bila pripoved V strugi (2100 besed) z motiviko potepuštva in iskanjem dela oz. brezposelnosti, kar je sicer spadalo v Kuharjev poznani snovno-motivni repertoar. Pripoved ima dve vidni značilnosti: doživljanje narave za umirjanje napetosti in vehementni dialog med prvoosebnim pripovedovalcem in njegovim tovarišem v brezposelnosti in potepuštvu. Skoraj bi lahko rekli, da gre za polemični svetovno- in družbenonazorski disput med udeležencema, pri čemer je tovariš bolj skeptik in hkrati radikalen, prvoosebni pripovedovalec pa odločen v svojem gledanju, a ne tako nagel. Pogovarjata in meditirata o najrazličnejšem: o bogu, o družbeni krivičnosti, o človeku in njegovih pravicah, o družbenem redu itd. Padlo je kar nekaj kritičnih besed, razkril se je dvom v sodobno družbo in njene ustanove. Tovariš je na umirjenost prvoosebnega pripovedovalca reagiral z besedami: »Vrag te vzemi, če nisi sposoben, da živiš, kakor se spodobi. Zakaj si pa mevža? Če si zadovoljen z ovsenim kruhom, pa bodi, ko vidiš, da je tvoj sosed pogačo. – Tepec!« Prvoosebnik se je na to odzval s tihim premislekom in glasnim ugovorom: »Poslednji izraz je bil očitno naslovljen name, pravzaprav na moje nazore o novem družbenem redu, o privatni lastnini in tako dalje, katere sem mu včasih razlagal. In na to sem ga spomnil tudi zdaj, rekoč, da bo takrat ta živalski boj in to gnavljenje odpadlo, kadar bo drugačen družbeni red.« Mogoče je, da je imel Kuhar glede objave v zbirki pomislek zaradi prevladujoče razpravljalnosti v pripovedi, poudarjene ideje in premajne dogajalne dinamičnosti, navsezadnje je zbirka izrazito epska.

To stopnjo svojega pripovednega razvoja je Kuhar sklenil s »kmetsko sliko« Vodnjak (*Pod lipo* 1926, 3800 besed). Zanimivo je, da je bil Vodnjak edina pripoved, ki jo je od »starejše« produkcije sprejel v zbirko *Samorastniki*. Pripoved je prispodoba kmečkega »trdega življenja« in »neznosnega trpljenja«, med drugim tudi zato, ker pri hiši ni bilo vode. Pisatelj si je izbral odločilni trenutek v življenju Borovnikovih: ko mladi gospodar uresniči očetovo predsmrtno sporočilo, kje naj koplje, da bo prišel do vode, in s tem sebi in potomcem omogočil manj trdo življenje. V uvodnem delu Kuhar opisuje Borovnikovo kmetijo, težave z obdelovanjem in rodnostjo zemlje ter s pomanjkanjem vode, označi ljudi, nato pa pripoveduje, kako mladi Borovnik koplje vodnjak. Stvarno pripoveduje o posameznih fazah napredovanja v globino, dokler po dobrem mesecu dni iz globočine ni slišati »divji krik: Voda – voda!« Borovnik prizadeto doživlja mučne trenutke dvoma in olajšujoče trenutke upanja. Ob tretjeosebnem pripovedovanju pisatelj navrže nekaj kratkih pripovednih scen (prihod tesarja Krivonoga, stričev obisk, nočni pogovor mladega Borovnika z ženo), ki slikovito ponazarjajo nihanje med dvomi in upanjem. Borovnik vedno znova najde moč za vztrajanje v sebi, v svoji trdni volji in v cilju. Pripovedovalec

sledi časovni dinamiki z mnogimi časovnimi prislovi in sintagmami, s katerimi uvaja posamično dogajanje, npr. *potem, do nedelje, naslednji dan, popoldne, nekega jutra, drugo jutro, drugi teden, naslednji teden, nekega dne*. Po kulminaciji (»voda«) je dogajanje upovedeno naglo in lapidarno: voda se je močno razlivala naokoli, kopač je utonil, ni ga bilo mogoče rešiti, temu sledi ugotovitev o pogrebu. V Borovnikovo zmago in nesrečo je morda vtkano sporočilo, da je z nehotenim žrtvovanjem središčnega akterja odprta pot v prihodnost nadaljnjim rodovom. Konec, ki je tragičen za posameznika in upajoč za druge, zbuja vprašanje, ali je bilo res nujno boljšo prihodnost ljudi na kmetiji doseči s tragičnim propadom osrednje osebe. Domnevamo, da srečen konec verjetno ne bi adekvatno odseval prav nič spodbudne takratne stvarnosti.

Kuhar je z Vodnjakom uresničeval novorealistični kratkoprozni model, ki temelji na poglavitnih kratkoproznih invariantnih lastnostih, na stvarnem upovedovanju resničnosti in običajnem pomenu besed. V ospredju je čim bolj objektivna podoba vsakdanjega življenja, ki v koncu prinaša nekaj simbolike o prihodnosti. Kuharjevo pripovedovanje ne spominja na novoromantičnost, simbolističnost in ekspresionističnost oz. njihove pripovedne modele. Vsemu je podlaga mimezis resničnosti, s tem da so socialne razmere v upovedovanem kmečkem svetu izrazito specifične, medtem ko v nadaljevanju novorealističnega pripovedništva tako Kuhar kot drugi pisatelji po večini upovedujejo družbeno konfliktnost, ki izvira iz krivičnega družbenega reda. Sicer pa je omenjeno mogoče videti ali zaslutiti že v *Povestih* iz leta 1925.

Naj za konec dodam še nekaj o terminologiji. Doslej se je za del obdobja med vojnama uveljavilo poimenovanje socialni realizem, in to kljub temu, da je bilo ves čas kar nekaj pomislekov. (Zadravec 1999: 160–68; 1987: 13–35) Gotovo je bil najtehtnejši pomislek Aleksandra Flakerja (1987: 57), ki je menil, da je atribut »socialen« odveč, saj ni realizma, »ki ni "socialen", ker je sam pojem mogoče razumeti kot dominacijo struktur s socialno-psihološko motiviranimi značaji kot njihovo okostnico«. Zelo smiselna je oznaka, ki jo je predlagal Bojan Štih (1987: 137), tj. »socialnokritični realizem«. V bistvu je nazoren in poveden, ker poudarja eno najpomembnejših lastnosti književnosti v obravnavanem obdobju: kritičnost do sodobne družbe. Po moji presoji pa je primernejši izraz novi realizem, ki lahko zaobjame vso niansiranost realističnih variant med vojnama. Razumljivo je, da je treba vsako različico posebej opredeliti in jo opremiti z imeni nosilcev (zgled je Zadravec 1987). Prepričan sem, da je tako poimenovanje v duhu tistega, kar je Marja Boršnik želela razmejiti z izrazoma »klasični« realizem 19. stoletja in »moderni« realizem 20. stoletja. Mogoče problem zahteva ponovno razpravo.

Viri in Literatura

Silvija Borovnik, 2010: Znani, neznani Prežihov Voranc. *Jezik in slovstvo* 55/3–4. 17–32.

Marja Boršnik, 1963: Stilni premiki v slovenski književnosti med klasičnim in modernim realizmom. *Slavistična revija* 14/1–4. 79–110.

Drago Druškovič, 2005: *Prežihov Voranc: Pisatelj in politik*. Celovec: Drava.

Drago Druškovič, Jože Koruza (ur.), 1962: *Lovro Kuhar – Prežihov Voranc: Zbrano delo I*. Ljubljana: DZS.

--, 1964: *Lovro Kuhar-Prežihov Voranc: Zbrano delo II*. Ljubljana: DZS.

Aleksandar Flaker, 1987: Socijalni realizam – kritičke opaske. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij*. Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 53–60.

Miran Hladnik, 1993: Prežih žanrski pisatelj? *Prežihov Voranc: 1893–1993: Zbornik prispevkov s simpozija ob 100-letnici rojstva*. Ur. J. Mrdavšič in J. Pogačnik. Maribor: Kulturni forum (Piramida, 1). 43–61.

Matjaž Kmecl, 1975: *Novela v literarni teoriji*. Maribor: Obzorja.

Gregor Kocijan, 1996: *Kratka pripovedna proza v obdobju moderne: Literarnozgodovinska študija*. Ljubljana: ZIFF.

Jože Koruza, 1957: Življenjska pot Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca. *Prežihov zbornik*. Ur. M. Boršnik. Maribor: Obzorja. 167–220.

Janko Kos, 1987: Pripovedništvo socialnega realizma na Slovenskem in evropski modeli. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij*. Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 299–305.

--, 1987: *Primerjalna zgodovina slovenske literature*. Ljubljana: ZIFF, Partizanska knjiga.

Anton Ocvirk, 1938: Pregled slovenske literature od leta 1918 do 1938. *Ljubjanski zvon* 58/11–12. 459–63, 593–99.

Boris Paternu, 1987: Kontinuiteta modernizma v obdobju 1930–1950. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij*. Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 143–59.

Jože Pogačnik, 1987: Model pripovedne proze v obdobju socialnega realizma. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij*. Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 289–98.

Anton Slodnjak, 1968: Proza Prežihovega Voranca. *Jezik in slovstvo* 13/3. 75–83.

Bojan Štih, 1987: Iz nemoči v katastrofo. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij*. Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 135–42.

Bojana Verdinek, 2010: Ob 85-letnici izida Prežihove prve zbirke pripovedi *Povesti*. *Jezik in slovstvo* 55/3–4. 101–09.

Josip Vidmar, 1951: Prežihov Voranc Samorastniki. *Literarne kritike*. Ljubljana: DZS (Kritike in eseji, 1). 404–12.

Sonja Vudler, 1957: Prežihova mladostna ustvarjalnost. *Prežihov zbornik*. Ur. M. Boršnik. Maribor: Obzorja. 237–60.

Franc Zadravec, 1974: Groteska v Prežihovi prozi. *Slavistična revija* 22/2. 151–67.

--, 1987: Pojmovanje literarnega realizma na Slovenskem med vojnama. *Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi: Mednarodni simpozij.* Ur. F. Zadravec idr. Ljubljana: FF (Obdobja, 7). 13–38.

--, 1999: *Slovenska književnost II*. Ljubljana: DZS.

Summary

Kuhar's short story collection *Povesti* (1925) represents the beginning of the New Realism movement in Slovene literature. This collection precedes the anthology of short stories *Sedem mladih slovenskih pisateljev* from 1930 that has been until now considered a turning point in literary style. The anthology includes stories by M. Avsenak, I. Grahor, M. Javornik, M. Kranjec, J. Kranjec, R. Kresal, and a poem by V. Winkler. In his *Povesti*, Kuhar introduced features of short narrative models characteristic of New Realism. The ideas and stylistic features of the ascending literary movement are present in his new stories "Borba" and "Obračun" as well as in his older ones, "Za delom," "Baraba," and "Tadej pl." The author calls attention to the possibility that the term *Social Realism* be replaced with the term *New Realism* in Slovene literary criticism.